

BINNENLANDSE ZAKEN	
INGEKOMEN	
3 DECEMBER 1995	
Afdeling:	C2W
Agenda:	CW95/1137
RAPPEL NA	951221

KIESRAAD

76

Aan

de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken
de heer mr. J. Kohnstamm
Postbus 20011
2500 EA 's-Gravenhage

Bijlagen
1

Uw kenmerk
CW94/U863

Ons kenmerk
KR94/316

Datum
22 november 1995

Inlichtingen bij
mevr. E.B. Pronk

Doorkiesnummer
(070)3026266

Onderwerp
advies inzake elektronisch
gefaseerd stemmen

Geachte heer Kohnstamm,

Mede naar aanleiding van de ervaringen bij de gemeenteraads- en Tweede-Kamerverkiezingen in 1994 heeft de voormalige minister van Binnenlandse Zaken, mevrouw De Graaff-Nauta, zich bij brief van 17 augustus 1994 tot de Kiesraad gewend met onder meer het verzoek om een advies uit te brengen over de voor- en nadelen van elektronisch gefaseerd stemmen. Gezien de omvang van het onderzoek en het feit dat bij de provinciale statenverkiezingen van maart 1995 een proef is gehouden, heeft het advies van de Kiesraad enige tijd op zich laten wachten.

Aanleiding tot het verzoek om advies over de voor- en nadelen van elektronisch gefaseerd stemmen was het feit dat bij de Tweede-Kamerverkiezingen in mei 1994 de stempanelen van het oude in 1979 goedgekeurde type stemmachine niet toereikend waren om alle kandidatenlijsten te vermelden. Zowel de Vereniging van Nederlandse Gemeenten als de Nederlandse Vereniging voor Burgerzaken hebben er bij mevrouw De Graaff-Nauta op aangedrongen om elektronisch gefaseerd stemmen nader te onderzoeken. De voormalige minister wijst er in haar adviesaanvraag op dat er geen garantie bestaat dat in de toekomst de stempanelen van zelfs het nieuwste type stemmachine groot genoeg zijn om alle kandidatenlijsten te vermelden. Andere door de minister in haar brief genoemde nadelen van de huidige stemmachines zijn de onoverzichtelijkheid die een totaaloverzicht van alle kandidatenlijsten met zich meebrengt, de grootte van de stempanelen en het feit dat de huidige stemmachines duur in aanschaf zijn.

Ter voorbereiding van onderhavig advies heeft de Kiesraad overeenkomstig het verzoek van de voormalige minister van Binnenlandse Zaken een commissie onder de naam 'elektronisch gefaseerd stemmen' ingesteld, waarin tevens vertegenwoordigers van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, de Nederlandse Vereniging voor Burgerzaken en het ministerie van Binnenlandse Zaken zitting hadden. Over de technische aspecten van elektronisch gefaseerd stemmen en stemmachines in het algemeen, heeft de commissie intensief contact

zijn algemeenheid aanvaardbaar was voor het gebruik bij de verkiezingen. De commissie heeft hierbij een viertal voordelen van elektronisch gefaseerd stemmen geconstateerd en geen specifieke nadelen.

Als belangrijk voordeel van de methode van elektronisch gefaseerd stemmen ten opzichte van de thans gehanteerde stemmachines ziet de commissie dat het aantal aan de verkiezing deelnemende partijen niet tot problemen aanleiding geeft. De kiezer krijgt bij de methode immers geen totaaloverzicht van alle kandidatenlijsten, maar eerst een overzicht van alle deelnemende politieke groeperingen en vervolgens alleen de kandidatenlijst van de geselecteerde partij. Dat er zoveel politieke groeperingen aan de verkiezingen zullen deelnemen dat vermelding van de aanduidingen op het beeldscherm niet mogelijk zal zijn, is niet goed denkbaar.

Een ander door de commissie geconstateerd voordeel is dat de methode van elektronisch gefaseerd stemmen overzichtelijker is dan de traditionele methode van stemmen. De kiezer wordt niet geconfronteerd met een totaaloverzicht van alle kandidatenlijsten, waardoor het zoeken naar de kandidaat van keuze wordt vereenvoudigd.

Een derde door de commissie geconstateerd voordeel is dat er bij de methode van elektronisch gefaseerd stemmen uitvoeringsvormen denkbaar zijn waarbij personal computers worden gehanteerd die door de gemeenten ook voor andere doeleinden gebruikt kunnen worden, hetgeen kostenbesparend zal kunnen zijn.

Ten slotte wordt als vierde voordeel van elektronisch gefaseerd stemmen gezien dat er bij deze methode uitvoeringsvormen gehanteerd kunnen worden die voor twee of meer stemmingen tegelijk gebruikt kunnen worden.

Voor wat betreft de kosten van elektronisch gefaseerd stemmen merkt de commissie op dat er geen kostenvergelijking valt te maken tussen de traditionele stemmachine en de methode van elektronisch gefaseerd stemmen, omdat er bij deze laatste methode meerdere uitvoeringsvormen denkbaar zijn. Bij een kostenvergelijking tussen de uitvoeringsvorm van elektronisch gefaseerd stemmen die bij de proef is gehanteerd en de traditionele stemmachines blijkt echter dat de kosten elkaar niet veel ontlopen. Bij de in de proef betrokken uitvoeringsvorm van elektronisch gefaseerd stemmen zou een kostenvoordeel gelegen zijn in het feit dat de in te schakelen personal computers ook voor andere doeleinden gebruikt kunnen worden.

Gezien de resultaten van de proef en de overige genoemde voordelen van elektronisch gefaseerd stemmen, is de algemene conclusie van de commissie naar aanleiding van het onderzoek naar de voor- en nadelen van elektronisch gefaseerd stemmen, dat deze methode aanvaardbaar moet worden geacht voor het gebruik bij de verkiezing van algemeen vertegenwoordigende organen en dat er op grond hiervan dan ook geen bezwaar bestaat om de huidige beletsels in de regelgeving voor het gebruik van deze methode bij de verkiezingen weg te nemen. De Kiesraad onderschrijft deze conclusie van de commissie, maar wijst u wel op de kanttekeningen die de commissie in paragraaf 4.1. van het rapport bij de proef heeft gesteld. De Kiesraad heeft overwogen dat bij de proef bij de provinciale statenverkiezingen is gebleken dat er bij de methode van elektronisch gefaseerd stemmen slechts sprake is van een geringe afwijking in het stemgedrag ten opzichte van de traditionele methoden, welke afwijking aanvaardbaar kan worden geacht in het licht van de omstandigheden waaronder de proef heeft plaatsgehad. Tevens heeft de Kiesraad overwogen dat de kiezer bij de proef over het algemeen geen noemenswaardige problemen heeft gehad met de methode van elektronisch gefaseerd stemmen. Gelet op de door de commissie in het rapport vermelde voordelen van elektronisch gefaseerd stemmen, ziet

Ten slotte merkt de Kiesraad op dat het rapport van de commissie is uitgebracht tegen de achtergrond van het huidige kiesstelsel. De Kiesraad acht het echter aannemelijk dat de methode eveneens goed kan functioneren bij een kiesstelsel waarbij de kiezer twee stemmen dient uit te brengen.

De Kiesraad,

, voorzitter

, secretaris

